

2021. II. félév

EUSTRAT

Műhelytanulmányok

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

2021. II. félév

EUSTRAT

Műhelytanulmányok

LUDOVIKA
EGYETEMI KIADÓ

Impresszum

**A Nemzeti Közszerológati Egyetem
Eötvös József Kutatóközpont
Európa Stratégia Kutatóintézet kiadványa**

Szerkesztőbizottság

Pató Viktória Lilla

Schmidt Laura

Tóth Bettina

Lektor

Navracsics Tibor

A szerkesztőség címe: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

A szerkesztőség e-mail-címe: schmidt.laura@uni-nke.hu

Weboldal: <https://eustrat.uni-nke.hu>

Kiadó: Nemzeti Közszerológati Egyetem, Ludovika Egyetemi Kiadó

Székhely: 1083 Budapest, Ludovika tér 2.

Kapcsolat: kiadvanyok@uni-nke.hu

A kiadásért felel: Deli Gergely rektor

Olvasószereksztők: Gergely Zsuzsánna, Resofszki Ágnes

Korrektor: Bíró Csilla

Tördelőszerkesztő: Fehér Angéla

Tartalom

Szerzők rövid szakmai életrajza	5
<i>Navracsics Tibor</i> A koronavírus-járvány hatása a kormányzatokra	12
<i>Petri Bernadett</i> Parlament kontra Bizottság – perben álló EU-intézmények a jogállamiság nevében	16
<i>Tárnok Balázs</i> A Kisebbségvédelmi Keretegyezmény szakértőinek szlovákiai országlátogatása	24
<i>Kalas Vivien – Tóth Bettina</i> Német választás európai uniós szemmel	29
<i>Varga Csilla</i> Megtörik a jég: magyar–ukrán közeledés vagy színjáték?	36
<i>Pató Viktória Lilla</i> Európai Digitális Identitás, a biztonságosabb és ellenőrizhető személyi adattér	39
<i>Varga Csilla</i> A nemzeti kisebbségvédelem jó gyakorlatainak bemutatása az ET magyar elnöksége keretében	43
<i>Petri Bernadett</i> Polexit vagy rutindöntés – a lengyel alkotmánybíróság ítélete az uniós alapszerződésről	47
<i>Tárnok Balázs</i> Magyar–szlovák feszültségek és a V4 egységének megőrzése	60
<i>Petri Bernadett</i> Politikai csörtéből intézményközi harc: mulasztási per indulhat a Bizottság ellen jogállamiságügyben	69
<i>Tóth Bettina – Miszlivetz Áron James</i> Egység a sokféleségben – Erő a sokféleségben?	77
<i>Kalas Vivien</i> Az uniós oktatáspolitikai fejlődése és jövője	83
<i>Máthé Réka Zsuzsánna</i> És még miért fontos nekünk a klímavédelem?	87
<i>Miszlivetz Áron James</i> Destabilizálódó szomszédok: Kényszerhelyzetben az unió	89
<i>Tárnok Balázs</i> Nemzeti régiók – a hetedik sikeres európai polgári kezdeményezés	93

<i>Gát Ákos Bence</i>	
Ellentmondásos rendelettel vonná el Brüsszel az uniós forrásokat	99
<i>Pató Viktória Lilla</i>	
Se veled, se nélküled	102
<i>Varga Csilla</i>	
Véget ért az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának soros magyar elnöksége	105
<i>Petri Bernadett</i>	
Jogállamisági elvárások és átláthatóság – az európai pártcsaládok működésének reformja	109
<i>Pató Viktória Lilla</i>	
Európa digitális évtizedének második éve – digitális szakpolitika az Európai Unióban 2021	115
<i>Varga Réka</i>	
Belorusz–lengyel határincidens	125
<i>Varga Réka</i>	
A tálib rezsim kormányként való elismerése	131
<i>Varga Csilla</i>	
A nemzeti kisebbségek védelmével kapcsolatos egyes nemzetközi fejlemények 2021-ben	136
<i>Balázs Tárnok</i>	
Human Rights of Ethnic Minorities in Ukraine – The ‘Kaboul Moment’ Is on the Way?	140
<i>Bálint Pongrácz</i>	
Mercenaries at the Forefront of Russian International Relations	144
<i>Bálint Pongrácz</i>	
A Short Overview of the Kremlin’s Perception of the Gradual Worsening of EU–Russian Relations over the Past Two Decades	149

Szerzők rövid szakmai életrajza

Gát Ákos Bence a párizsi Sciences Pón, a Strasbourgi Egyetemen, a Paris 1 Panthéon-Sorbonne Egyetemen és az ENA-n szerzett jogász-, politológus- és közigazgatási diplomákat, egy évig tanult ösztöndíjasként a barcelonai Pompeu Fabra Egyetemen. 2011-ben megalapította a *Duel Amical* – vitapolitika.hu nemzetközi internetes vitamagazint. 2014-től az Igazságügyi Minisztérium munkatársa és a Szegedi Tudományegyetem óraadója, kutatóként dolgozott a Századvég Alapítványnál, valamint jogi tanácsadóként az Európai Parlament elnöki kabinetében. 2018-ban lefordította Bertrand Mathieu francia alkotmányjogász professzor *A jog a demokrácia ellen?* című könyvét, 2019-ben saját könyve jelent meg *Küzdelem az európai színtéren – a Magyarországgal szembeni „jogállamiság”-kritika feltáratlan összefüggései* címmel.

Tudományos tevékenységét 2019-től a Nemzeti Közszerzői Egyetemen folytatja doktoranduszként és az Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet (EUSRAT) kutatójaként.

Szakterületei közé tartoznak a francia–magyar kapcsolatok, az európai jog és az európai politika, fő kutatási témája az európai uniós jogállamiság-politika.

Kalas Vivien 2019-ben szerzett diplomát az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának politológia alapszakán. 2021-ben fejezte be tanulmányait az ELTE ÁJK politikatudomány mesterszakán.

2021 szeptemberétől az ELTE ÁJK Politikatudományi Doktori Iskolájának PhD-hallgatója.

2020 januárjától a Nemzeti Közszerzői Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézetének (EUSRAT) munkatársa.

Főbb kutatási területei közé tartozik az Európai Tanács döntéshozatala, az európai uniós demokrácia, a jogállamisági kérdések, illetve az Európai Unió oktatáspolitikája.

Máthé Réka Zsuzsanna előbb kommunikációt, valamint német nyelvet és irodalmat tanult, később okleveles közgazdász végzettséget szerzett közintézmények menedzsmentje szakirányon a Michigan State University és a Babeş–Bolyai Tudományegyetem közösen működtetett mesterképzésén. Tanulmányait

Az uniós oktatáspolitikai fejlődése és jövője

A közösségi szintű oktatáspolitikai mintegy öt évtizedének legfontosabb állomásairól és jövőbeni irányvonalairól

1957-ben, az Európai Gazdasági Közösség létrehozásakor az oktatás nem tartozott azon területek közé, amelyeken a tagállamok helyét látták a közös cselekvésnek. Az elmúlt évtizedekben azonban mégis egyre fontosabbá vált ez a szakpolitika közösségi szinten is, és több olyan kezdeményezés – Erasmus-program, Európai Felsőoktatási Térség (EFT) – született, amelyek ma is megkerülhetetlenek, amikor a nemzetek oktatáspolitikai együttműködéséről beszélünk. Ezek sikerességére és eredményességére építve, a tagországok napjainkban is újabb és újabb célokat tűznek ki maguk elé, előmozdítva ezzel az uniós oktatáspolitikai fejlődését.

Az Európai Unióban hivatalosan oktatásról és képzésről beszélünk, amikor ezt a területet vizsgáljuk, és utóbbi volt az, aminek terén a kooperációra való igény már az 1957-es római szerződésben megjelent. Az egyik fő ok a megfontolás mögött annak a ténynek a belátása volt a tagállamok részéről, hogy a közös piac létrejöttéhez elengedhetetlen, hogy a munkavállalók hasonló színvonalú kompetenciával rendelkezzenek. A szakképzés mellett, magának a közösségi szintű oktatáspolitikának az alappillérei az 1970-es években jöttek létre és szilárdultak meg. Az 1968-as franciaországi diáklázadások nyomán több európai vezetőben is megfogalmazódott az oktatási rendszereik modernizációjának szükségessége és az ezen a téren való szorosabb együttműködés. Ezt a szándékot felerősítette az 1973-as olajválság, annak társadalmi, gazdasági következményei. Azt követően ugyanis az állam- és kormányfők részéről nagyobb figyelem irányult a humán tőkére mint olyan erőforrásra, amely képes hozzájárulni a fejlődéshez, a versenyképesség megőrzéséhez. Mindezzel pedig az oktatás szerepe, fontossága is hangsúlyosabbá vált. A Tanács keretei között először 1971-ben folytattak egyeztetést a Közösség tagországainak oktatásért felelős miniszterei, két esztendővel később, 1973-ban pedig első ízben lett az Európai Bizottságnak olyan tagja Ralf Dahrendorf brit-német származású politikus személyében, akinek portfóliója már kiemelten tartalmazta az oktatást is.

A szakpolitikai kooperáció alapelveit a Tanács 1976-os cselekvési terve¹ foglalta össze, amelyben a miniszterek elkötelezték magukat többek között a minőségi oktatás megteremtése, a fokozott nemzetközi együttműködés, az idegennyelvi oktatás fejlesztése, valamint az esélyegyenlőség biztosítása mellett.

Az európai oktatáspolitikának egyik fontos állomása a maastrichti szerződés – hivatalos nevén az Európai Unióról szóló Szerződés (EUSZ) – 1992-es aláírása volt, hiszen ekkor jelent meg először uniós alapszövevényben az oktatás mint olyan szakpolitikai terület, amelyen közösségi feladatok is vannak, amelyek közé a vezetők elsődlegesen a minőségi oktatás fejlesztését sorolták.² 2000-ben, a lisszaboni stratégia³ újabb lendületet adott az államok együttműködésének. Az állam- és kormányfők célként tűzték ki, hogy 2010-re az Európai Unió „a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú társadalmává” kell, hogy váljon, aminek elérésében az oktatásnak kiemelt jelentőséget tulajdonítottak. Ennek nyomán vezették be a területen a nyitott koordinációs módszert, amellyel a politikusok közösen elérendő, átfogó politikai célokat jelöltek ki, ezekhez konkrét mérőszámokat rendeltek, majd pedig minden nemzet saját maga határozta meg, milyen mértékben tud hozzájárulni a megvalósításukhoz. Mindezek az úgynevezett stratégiai együttműködési keretrendszerekben öltöttek formát, amelyek tízéves időszakokra szólnak, a legfrissebbet – a 2021–2030-ast – 2021 februárjában fogadták el⁴ a politikusok. Az uniós oktatáspolitikai hosszú távú céljait – élethosszig tartó tanulás, minőségi oktatás, méltányosság, innovációs készség erősítése – a Tanács 2009-ben fogalmazta meg,⁵ és máig ezek jelentik a fő irányvonalakat ezen a területen.

Az első közösségi programokat az államok az 1980-as években hívták életre. Az 1987-től 1994-ig fennálló COMETT (Community Action Programme for Education and Training for Technology) révén az ipari szereplők és a felsőoktatási intézmények közötti kapcsolatot kívánták szorosabbra fűzni, valamint ugyancsak 1987-ben indult el a mára az egyik legnépszerűbb uniós kezdeményezéssé váló Erasmus-program is. Utóbbi középpontjában a tanulói és munkavállalói

¹ Council of the European Union: *Resolution of the Council and of the Ministers of Education, Meeting within the Council, of 9 February 1976 Comprising an Action Programme in the Field of Education (C 38/1) 19/02/1976* (1976).

² Treaty on European Union, Signed at Maastricht on 7 February 1992 (1992. július 29.).

³ European Council: *Presidency Conclusions* (2000).

⁴ Kalas Vivien: *Új uniós szintű oktatáspolitikai célok a 2021–2030-as időszakra*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2021. február 23.

⁵ Európai Unió Tanácsa: *A Tanács következtetései (2009. május 12.) az oktatás és képzés terén folytatott európai együttműködési stratégiai keretrendszeréről („Oktatás és képzés 2020”), (2009/C 119/02)* (2009. május 28.).

Az uniós oktatáspolitikai fejlődése és jövője

mobilitás támogatása állt – és áll –, amellyel a tagországok az egyetemi kooperáció fejlesztésén túl a Polgárok Európája koncepcióban⁶ foglaltaknak is eleget akartak tenni. 1995-től kezdődően az Erasmus az oktatás más szintjeire vonatkozó kezdeményezésekkel együtt egy-egy keretprogram alá tartozik, ami 2014-től az Erasmus+ nevet viseli kiegészülve a sportra és ifjúságpolitikára irányuló támogatásokkal. A programokra szánt forrás nagysága az évtizedek során fokozatosan növekedett, a jelenlegi hétéves költségvetési ciklusban összesen 28,4 milliárd euró áll rendelkezésre.

2017-ben az Európai Bizottság, európai oktatási térség létrehozására irányuló javaslata révén a tagállamoknak lehetőségük nyílt az oktatáspolitikai együttműködésük továbbfejlesztésére. Megvalósítását 2025-re irányozták elő, aminek érdekében több részkezdeményezést indítottak el.⁷ Ilyen az Európai Egyetemek hálózatának kiépítése, az európai diákigazolvány bevezetése, az oktatási rendszerek digitalizációjának felgyorsítása vagy éppen a középiskolások nyelvtudásának javítása. A szándékok szerint pedig az oktatási térség létrejötte nem csupán a gazdasági, társadalmi fejlődéshez járul majd hozzá, de erősödik általa a polgárok európai identitása is.

2021. november 3.

Felhasznált irodalom

Commission of the European Communities: *Report from the Ad Hoc Committee on a People's Europe*. Bulletin of the EC 3-1985 (1985). Online: <https://ec.europa.eu/dorie/fileDownload.do;jsessionid=jg62PjXBBhnmZGRLcpQX3zDz1vHwp9n0zyR63mC2qCqvK1BG51C!-572674064?docId=186651&cardId=186651>

Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: az európai oktatási térség 2025-ig történő megvalósításáról*, COM(2020) 625 végleges (2020. szeptember 30.). Online: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2020:0625:FIN:HU:PDF>

Európai Unió Tanácsa: *A Tanács következtetései (2009. május 12.) az oktatás és képzés terén folytatott európai együttműködés stratégiai keretrendszeréről („Oktatás és képzés 2020”), (2009/C 119/02) (2009. május 28.)*. Online: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52009XG0528\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52009XG0528(01))

⁶ Commission of the European Communities: *Report from the Ad Hoc Committee on a People's Europe*. Bulletin of the EC 3-1985. (1985).

⁷ Európai Bizottság: *A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: az európai oktatási térség 2025-ig történő megvalósításáról* COM(2020) 625 végleges (2020. szeptember 30.).

Kalas Vivien

- European Council: *Presidency Conclusions* (2000). Online: http://aei.pitt.edu/43340/1/Lisbon_1999.pdf
- Kalas Vivien: *Új uniós szintű oktatáspolitikai célok a 2021–2030-as időszakra*. Európa Stratégia Kutatóintézet, 2021. február 23. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/02/22/uj-unios-szintu-oktataspolitikai-celok-a-2021-2030-as-idoszakra>
- Resolution of the Council and of the Ministers of Education, Meeting within the Council, of 9 February 1976 Comprising an Action Programme in the Field of Education (C 38/1) 19/02/1976. Council of the European Union 1976. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A41976X0219>
- Treaty on European Union, Signed at Maastricht on 7 February 1992. C 191/01 (1992. július 29.).

Az EUSTRAT Műhelytanulmányok a Nemzeti Közzolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont Európa Stratégia Kutatóintézet munkatársainak azon gyorsjelentéseit tartalmazza, amelyek meghaladják egy blogbejegyzés terjedelmét, tanulmányok előtanulmányaiként szolgálnak. Célunk, hogy minél aktuálisabb témákat dolgozzunk fel, kutatási részeredmények bemutatásával. Az elemzések az Európai Bizottság struktúrájának megfelelően a magyarországi viszonylatban is kiemelten kezelt szakpolitikákat fogják össze, úgymint a biztonság- és védelempolitika, a demokrácia és jogállamiság, a digitalizáció, a gazdaság és pénzügy, a kisebbségpolitika, az oktatás és kultúra, valamint a szomszédság- és bővítéspolitikák.

A tanulmánykötetet ajánlom az Európai Unió iránt érdeklődő szakmai közvélemény számára, amely az európai integrációról való intenzívebb kommunikációt szolgálja magyar és angol nyelven egyaránt.

The EUSTRAT Working Papers contains quick reports from the researchers of the Europe Strategy Research Institute of the Eötvös József Research Center at the University of Public Service, which exceed the scope of a blog post, and serve as preliminary studies. Our goal is to process current topics by presenting partial research results. In line with the structure of the European Commission, the analyses bring together policies that are a priority in Hungary, such as security and defence policy, democracy and the rule of law, digitalisation, economy and finance, minority policy, education and culture, neighbourhood and enlargement policy.

I recommend the working papers to the professional public interested in the European Union, which serves for more intensive communication about European integration in both Hungarian and English languages.